ПРОБЕН ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ
(ОТГОВОРИ)

Първа част

1.Основна цел във външната политика на плисковските ханове е:

а) създаване на българо-византийска империя;

б) запазване на завоюваните територии между р. Дунав и Хемус;

в) присъединяване на славяните от българската група;

г) утвърждаване водещата роля на българите в управлението.

2. Българската патриаршия е възстановена:

а) на специален събор на източноправославните патриарси през 1235 г.;

б) с унията между цар Калоян и папа Инокентий III през 1204 г.;

в) след превземането на Константинопол от кръстоносците през 1204 г.;

г) с освещаването на храм в Търново през 1185 г.

3. Кръстоносната коалиция, предвождана от крал Владислав III Ягело претърпява катастрофално поражение в битката при:

а) Косово поле през 1389 г.;

б) Анкара през 1402 г.;

в) Варна през 1444 г.;

г) Константинопол през 1453 г.

4. На кой от посочените програмни документи **Не** е автор Георги Стойков Раковски?

а) "План за освобождение на България", Одеса, 1858 г.;

б) "План за освобождение на България", Белград, 1862 г.;

в) "Привременен закон за народните горски чети за 1867-о лето";

г) Нареда до работниците за освобождението на българския народ", 1871 г.

5. Резултатите от църковнонационалното движение на българите през Възраждането са:

а) възстановяване на Търновската патриаршия и избирането на Антим I за духовен глава;

б) учредяване на Българска екзархия и признаване на българската нация;

в) подобряване на българо-гръцките църковни отношения;

г) създаване на Българска екзархия под ръководството на Иларион Макариополски.

6. Кога е открито първото българско светско училище?

а) през 1815 г. в Свищов;

б) през 1831 г. в Габрово;

в) през 1835 г. в Габрово;

г) през 1846 г. в Копривщица.

7. Кое събитие **Не** е част от борбите на българите за обединение след Берлинския договор от 1878 г?

а) Кресненско-Разложкото въстание през 1878 - 1879 г.;

б) Съединението на Източна Румелия с Княжество България през 1885 г.;

в) бунтовете в Дуранкулак през 1899 г.;

г) Илинденско-Преображенското въстание през 1903 г.;

8. Съгласно Търновската конституция Княжество България е:

а) парламентарна република с двукамарен парламент;

б) абсолютна монархия;

в) наследствена конституционна монархия с народно представителство;

г) парламентарна монархия.

9. Условията на мирните договори след Първата световна война се изработват на:

а) Берлинския конгрес;

б) Конференцията в Париж;

в) Виенския конгрес;

г) Конференцията в Локарно.

10. "Трите големи", които създават новия световен ред след Втората световна война са:

а) Хитлер, Мусолини, Якамото;

б) Сталин, Чърчил, Рузвелт;

в) Жуков, Айзенхауер, Ромел;

г) Сталин, Труман, Атли.

11. Попълнете таблицата, като подредите в хронологическа последователност четири събития, свързани с църковнонационалното движение през Възраждането:

Събитие	година
а) търновските събития	1838 г.
б) освещаване на храма "Св.Стефан" в Цариград	1849
в) Великденска акция	1860
г) ферман за учредяване на Българска екзархия	1870

12. Избройте имената на четирима министър-председатели на Княжество България от последната четвърт на XIX в.

а) Тодор Бурмов
б) Петко Каравелов
в) Стефан Стамболов
г) Константин Стоилов

13. Отбележете века когато са се случили следните събития:

Събитие	век
а) християнизацията на българите	IX
б) началото на Първата световна война	XX
в) присъединяването на България към ЕС	XXI
г) завладяването на Търновското царство от османците	XIV

14. Посочете имената на историческите личности, свързани със зададените факти или събития:

Събитие	личност
1) Средновековен български владетел, който спира арабското нашествие в Югоизточна Европа	хан Тервел
2) Възрожденски деец, с когото свързваме зараждането на българската национална идея	Паисий Хилендарски
3) Президентът, реализирал политиката на "новия курс" в САЩ	Франклин Делано Рузвелт
4) Създателят на първата фабрика в българските земи	Добри Желязков

15. Срещу дадените в таблицата определения напишете понятията, които им съответстват: работническа класа; пацифизъм; коалиционно правителство; мирен ревизионизъм.

мирен ревизионизъм	политика, целта на която е да се променят границите без военни действия, чрез международни споразумения.
коалиционно правителство	правителство, съставено от представители на различни политически партии.
пацифизъм	политическо течение, чиито поддръжници се обявяват срещу войната като средство за регулиране на международните отношения.
работническа класа	обществена класа на хората на наемния труд, лишени от средства за производство.

16.Обяснете съдържанието на следните понятия:

държавен преврат	смяна на управлението по насилствен път
ерес	отклонение от официалната религиозна догматика
монархия	форма на държавно управление, при която върховната власт принадлежи на едно лице и се предава по наследство
референдум	допитване до народа чрез гласуване

17. За всяко от изброените понятия посочете конкретен пример от българската или от съвременната световна история, който съответства на неговото съдържание:

Холокост	политика за унищожаването на евреите през Втората световна война
регентство	регентство след абдикацията на княз Александър I Батенберг
политическа автономия	Княжество България
република	България, Франция

18. Посочете понятията, пропуснати в следващия текст:
“ Цел – с една обща …….. да са направи коренно преобразуване на сегашната държавна деспотско-тиранска система и да са замени с демократска ……(народно управление) на същото това място, което са нашите прадеди със силата на оръжието и със своята свята кръв откупили, в което днес безчеловечно беснеят турски кесаджии и еничари....”

Из “Нареда до работниците за освобождението на българския народ”, 1871.

революция република

19. Посочете документа, откъс от който е следващият текст и го датирайте:

“….от тогава и до днес, цели тридесет години, българският народ….неуморно работи за уреждането на хубавата си земя и създаде от нея…държава, достойна да бъде равноправен член в семейството на цивилизованите народи…Въодушевен от това свято дело и за да отговоря на държавните нужди и народно желание, с благословението на Всевишния, провъзгласявам съединената на 6 септември 1885 г. България за независимо българско царство…”

Название на документа Манифест на княз Фердинанд за обявяване независимостта на България	Дата 22.09. 1908 (ден, месец, година)

20. Поставете заглавие на следващата карта:

Граници на България съгласно Ньойския мирен договор от 27.11. 1919 г. (Граници на България след Първата световна война; България след Първата световна война; България след 1919 г.)

Инструкции за оценяване

Първа част

ЗАДАЧИ 1-10

1. Пълният отговор на задачи от 1 до 10 се оценява с **10 точки**
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
   - Всеки верен отговор на задача носи по **1 точка**
   - В случаите, когато отговорът е грешен или е посочен повече от един отговор елементът се оценява с **0 точки**.

ЗАДАЧА 11

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **8 точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
- отговорите трябва да се отнасят до конкретно зададената тема
- отговорите трябва да са подредени в хронологическа последователност
3. По **1 точка** се дава съответно за вярно посочено събитие и точното му датиране.
4. В случаите, при които е посочено вярно събитие, но годината е сгрешена или не е отбелязана, за отговора се дават **1 точка**.
5. В случаите, при които отговорите на отделните елементи са верни, но не е спазено изискването в условието на задачата хронологическо подреждане, се дават **0 точки**.

ЗАДАЧА 12

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **4 точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
- отговорите не трябва да излизат извън хронологическите рамки на последната четвърт на XIX век.
- допустими са различни варианти на отговорите.
3. Всеки верен елемент на задачата се оценява с **1 точка**.

ЗАДАЧА 13

1.Пълният отговор на задачата се оценява с **4 точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
- зададеното в условието изискване е да бъде отбелязан век, а не година.
- допуска се изписването на вековете с римски или с арабски цифри.
3. Всеки верен елемент на задачата се оценява с **1 точка**.
4. При отбелязана само година на посоченото събитие елементът се оценява с **0 точки**.
5. При едновременно отбелязване на година и век отговорът се приема за верен.

ЗАДАЧА 14

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **4 точки**.
2. Всеки верен елемент на задачата се оценява с **1 точка**.

ЗАДАЧА 15

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **4 точки**.
2. Всеки верен елемент на задачата се оценява с **1 точка**.

ЗАДАЧА 16

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **8 точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
   - Отговорите да съдържат същностните белези на понятието
   - Стилова и езикова култура на изразяване
3. Всеки верен отговор, който включва същностни белези на понятието и висока езикова култура се оценява с **2 точки**.
4. Отговор, в който са допуснати непълноти от същностните белези и езиково естество се оценява с **1 точка**.
5. При непознаване на същността на понятието и слаба езикова култура, отговорът се оценява с **0 точки**.
6. В случаите, когато са посочени само примери, отговорите се оценяват с **0 точки**.

ЗАДАЧА 17

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **8 точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
   - Да се спазва поставеното в условието изискване да се посочи конкретен пример
   - Примерът може да се отнася за различни исторически периоди.
3. Всеки верен отговор се оценява с **2 точки**.
4. Отговорът се оценява с **0 точки**, ако са дадени обяснения на съдържанието на понятието.

ЗАДАЧА 18

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **2 точки**.
2. Всеки верен отговор се оценява с **1 точки**.

ЗАДАЧА 19

1. Пълният отговор на задачата се оценява с **5 точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
   - Елементите на задачата, от които се състои пълният отговор са:
   - Пълното название на документа включва два елемента (манифест и обявяване независимостта на България)
   - Пълното датиране на събитието включва три елемента – ден, месец, година.(22 септември 1908 г.)
3. В случаите, когато е посочен само един елемент от названието отговорът се оценява с **1 точка**.
4. В случаите, когато при датирането не е посочен елементът година, отговорът се оценява с **0 точки**.

ЗАДАЧА 20

1. Верният отговор на задачата се оценява с **3точки**.
2. При оценяването трябва да се вземе предвид следното:
   - Картата да съдържа информация за съдържанието и за хронологията.
   - Допустими са различни варианти на формулировката, но задължително трябва да бъде отбелязан историческият период.

Втора част

Отговор на исторически въпрос

Укрепване и международно признаване на българската държава при управлението на цар Калоян /1197-1207/

ОБЕМ ДО 3 СТРАНИЦИ !

Критерии за оценка

40 точки се получават за пълен отговор, който включва:

- Определяне и изясняване на ключовите понятия в заглавието.
- Отговори на всички съпътстващи въпроси.
- Правилен подбор на главните факти.
- Анализ и обобщения на основата на аргументираните твърдения.
- Висока езикова култура.

35 точки се получават, когато са определени и изяснени ключовите понятия, разработени са отговорите на всички съпътстващи въпроси, направен е подбор на главните факти, но са допуснати незначителни пропуски в аргументацията и обобщенията по един от съпътстващите въпроси. Показана е висока езикова култура.

30 точки се получават, когато са определени и изяснени ключовите понятия, разработени са отговорите на всички съпътстващи въпроси, направен е подбор на главните факти, но са допуснати незначителни пропуски в аргументацията и обобщенията по два съпътстващи въпроса. Показана е висока езикова култура.

25 точки се получават, когато са определени ключовите понятия, разработени са отговорите на всички съпътстващи въпроси, направен е подбор на главните факти, но са допуснати незначителни пропуски в аргументацията и обобщенията по три съпътстващи въпроси. Допуснати са незначителни стилови и езикови неточности.

20 точки се получават, когато са определени и изяснени ключовите понятия, разработени са отговорите на всички съпътстващи въпроси, но подборът на главните факти е непълен и са допуснати пропуски в аргументацията и обобщенията по четири от съпътстващите въпроси. Допуснати са значителни стилови и езикови неточности.

15 точки се получават, когато липсва отговор на един от съпътстващите въпроси, а по другите са допуснати фактологически грешки и са изложени само отделни аргументи, липсват обобщения. Допуснати са значителни стилови и езикови неточности.

10 точки се получават, когато липсват отговори на повече от един от съпътстващите въпроси, допуснати са груби фактологически грешки, нарушена е хронологическата последователност в изложението, липсва анализ и обобщение. Показана е слаба езикова култура.

0 точки се получават, когато историческият въпрос не е разработен.

При оценяването следва да се вземе предвид:
Отговорът на историческия въпрос не отговаря на зададеното условие:
Когато отговорът надвишава определения обем **до 1 страница** (в зависимост от особеностите на почерка), от крайната оценка не се отнемат точки.
Когато отговорът надвишава определения обем **до 2 страници**, от крайната оценка се отнемат 5 точки;
Когато отговорът надвишава определения обем **до 3 страници**, от крайната оценка се отнемат 10 точки;
Когато отговорът надвиша определения обем с **повече от 3 страници**, крайната оценка е 0 точки.

При проверката на отговорите да се вземат под внимание следните съдържателни акценти:

1. Кога и при какви обстоятелства Калоян заема търновския престол?
Отговорът на този въпрос се оценява с 4 точки.
В отговора **да се посочат**:
- Политиката на цар Асен I и борбата на централната власт срещу болярския сепаратизъм – **1 точка**;
- Заговорът на болярската опозиция с подкрепата на византийската дипломация за отстраняването на цар Асен I **– 1 точка**;
- Убийството на цар Асен I през 1196 г. и краткото управление на цар Петър 1196-1197 г. **– 1 точка**.
- Възцаряване на Калоян на търновския престол през 1197 г. **– 1 точка**.

2. Какви действия предприема цар Калоян, за да неутрализира болярската опозиция и да стабилизира България?
Отговорът на този въпрос се оценява с 8 точки.
В отговора следва **да се отбележи**:
- Разправата с недоволните боляри от централизаторската политика на братята Петър и Асен **– 1 точка**;
- Ограничаването на сепаратистките тенденции и заздравяване на централната власт **– 2 точки**;
- Укрепването на вътрешнополитическото положение на българската държава **– 2 точки**;
- Засилването мощта и съпротивителните сили на България **– 3 точки**.

3. Какви политически и военни действия предприема цар Калоян срещу Византия за окончателното освобождаване на българските земи?
Отговорът на този въпрос се оценява с 8 точки.
В отговора трябва **да се проследят**:
- Организирането на успешна антивизантийска коалиция с болярите сепаратисти **– 1 точка**;
- Превземането на крепостта Констанция (1201 г.) и освобождаването на Варна (24 март 1201 г.) **– 1 точка**;

- Подписването на мирен договор между цар Калоян и император Алексий III Ангел – безспорен успех за българския владетел в стремежа му да довърши освободителното дело на своите братя **– 3 точки**;
- Възстановяването на българската власт над Белградската и Браничевската област (1203 г.), неутрализирането на унгарското влияние в Сърбия и издигането на България като важен политически фактор на Балканите **– 3 точки**.

4. Защо цар Калоян сключва уния с Римската църква и кои са последиците от църковния съюз?

Отговорът на този въпрос се оценява с 10 точки.

В отговора следва **да се изяснят**:

- Замисълът на папа Инокентий III да наложи властта си над Източната църква – **1 точка**;
- Стремежът на цар Калоян да получи признание на царската си титла и да реализира докрай политическата си програма **– 1 точка**;
- Лавирането на цар Калоян също като княз Борис I, за да се възползва от противоречията между Рим и Константинопол и сключването на уния с папството (8 ноември 1204 г.) **– 3 точки**;
- Последиците от успешната дипломатическа дейност на цар Калоян се оценява с **– 5 точки**.

- запазването на православните традиции в каноническо и литургично отношение **– 1 точка**;
- българската църква признава върховенството на Папството, но католицизмът не се разпространява сред българското население **– 1 точка**;
- цар Калоян получава международно признание на царската си власт и самостоятелна българска църква **– 1 точка;**
- уредени са българо-унгарските отношения **– 1 точка**;
- българската държава укрепва своето политическо влияние на Балканите и това най-големия успех на българската дипломация през средните векове **– 1 точка**.

5. Какви са отношенията на цар Калоян с Латинската империя и какво е значението им за цялостното развитие на политическия живот на Балканите?

Отговорът на този въпрос се оценява с 10 точки.

В отговора трябва **да се посочат**:

- Четвъртият кръстоносен поход, създаването на Латинската империя през 1204 г. и опитите на цар Калоян за мирно уреждане на българо-латинските отношения – **1 точка**;
- Споразумението между цар Калоян и ромейската аристокрация в Тракия и съвместната борба срещу латинците в началото на 1205 г. – **1 точка**;
- Българската победа над латинците в битката при Одрин (14 април 1204 г.) – **1 точка**;
- Последиците от разгрома над рицарите се оценява с**– 3 точки**.

- за България – превъзмогва латинската заплаха и се утвърждава като хегемон на Балканите **– 1 точка**;
- за Латинската империя - разрушен е митът за непобедимите рицари и отслабване на империята – **1 точка**;
- за Епирското деспотство и Никея – засилва се стремежът им за възстановяване на Византия **– 1 точка**.

- Стремежът на цар Калоян да разшири българската власт в Тракия **– 1 точка**;
- Смъртта на цар Калоян **– 1 точка**.
- Основни резултати от управлението на цар Калоян се оценява с **– 2 точки**.

- утвърждаване и разширяване на границите на българската държава **– 1 точка**;
- международно признаване на царската власт и постигане на самостоятелност на българската църква **– 1 точка**.